
Kolik je slov pro jednoho boha? S Martinem Prudkým o sympoziu Colloquium Biblicum

9. 5. 2011; autor: Marie Kohoutová; rubrika: Projekty a týmy UK

Ve dnech 27.–30. dubna 2011 se na půdě Evangelické teologické fakulty UK uskutečnil již 19. ročník mezinárodního sympoziu Colloquium Biblicum. Dvě desítky členů této exkluzivní společnosti znalců Bible z několika evropských zemí zkoumalo důležité otázky biblických textů, z nichž čerpají náboženské systémy judaismu, křesťanství a islámu, a které mají podstatný význam pro kulturní tradice evropské civilizace. Colloquium biblicum, jehož letošní téma bylo zaměřeno na jazykové a rétorické aspekty „monoteistického“ pojetí božstva v biblických a příbuzných tradicích, přibližuje v následujícím rozhovoru jeho hlavní organizátor doc. ThDr. Martin Prudký, prorektor UK pro studijní záležitosti a vedoucí Katedry Starého zákona Evangelické teologické fakulty.

Proč je důležité na začátku 21. století zabývat se jazykovými a rétorickými aspekty biblických textů?

Proto, že Bible je i v 21. století jedním z podstatných inspiračních zdrojů naší civilizace a kultury a k základům této civilizace patří určité myšlenkové koncepty, výrazy a rčení. Letošní téma našeho kolokvia, které se věnovalo otázkám monoteizmu, je aktuální mimo jiné v tom, že i v naší kultuře se některá monoteistická náboženství, či skupiny, které se k nim hlásí, projevují nejen exkluzivitou, ale i nesnášenlivými vztahy k „jiným“; ti jsou „z logiky věci“ vnímáni jako nepřátelé. Pečlivé a kritické studium starověkých textů, které jsou v základech těchto náboženství a jež jsou dodnes pilíři naší kultury, má velký význam v tom, že může ukázat, jak bohaté jsou možnosti v utváření vztahů a to právě i mezi náboženstvími, jež se odvolávají na Bibli.

doc. ThDr. Martin Prudký, prorektor UK pro studijní záležitosti a vedoucí Katedry Starého zákona ETF UK

Takže by se dalo říct, jak tvrdí poměrně známý výrok, že pokud nebude klid mezi náboženstvími, nebude klid ani mezi lidmi?

Ano, to je teze Hanse Künga z jeho projektu světového étosu - dokud nebude mír mezi náboženstvími, nebude možný mír na světě, mír politický, mír mezi lidmi. Na tom je mnoho pravdy. I v dnešní době je vidět, že náboženství a náboženská motivace bývají často užívány jako ideologická zbraň, že je jejich potenciál instrumentalizován těmi, kdo mají moc, a chtějí jej využít pro své cíle. A to je práce nás, teologů, kteří se těmito věcmi kriticky zabýváme, abychom tyto věci studovali a vysvětlovali – například abychom analyzovali potenciály, které jsou v určitých kanonických textech, a vysvětlovali třeba to, jak nebezpečná může být jejich „ostrá rétorika“, když ji zaměříme na cíle, s nimiž texty samy nepočítají.

Dalším tématem byly podle programu kolokvia historické a ideové souvislosti biblických textů. Co je jádrem problému těchto souvislostí?

Pro řadu lidí může být překvapivé, když se setkají s názorem, že pro Bibli a pro starověký Izrael monoteizmus není předem daná, nesporná věc, dogmatický postulát, který by platil od začátku do konce. Na biblické látky, na náboženství judaismu a potom i na křesťanskou tradici se často hledí, že je „samozřejmě“ monoteistická. Jako by bylo předem dané a samozřejmé, že bůh je jen jeden. Ale monoteizmus i ve starověkém Izraeli vznikl v konkrétních historických podmínkách a jeho rysy se postupně utvářely v procesu, který má své etapy a reformní proměny. A my se snažíme studovat konkrétní aspekty tohoto velmi složitého procesu - kde a jak se v dějinách dají stopy tohoto procesu sledovat, které biblické texty k utváření monoteizmu jak přispívají. Je to poměrně detailní a nesnadné studium.

Kolokvium má za sebou 19. ročník, takže se vám to zřejmě ještě nepodařilo za 19 let vyřešit... jak to bude dál?

... (smích)... Budeme se scházet i dál, pevně doufám. Témata však každoročně měníme. Vloni bylo téma dost podobné, ale zaměřené spíše na nábožensko-fenomenologickou stránku monoteistických tradic. Letos jsme se soustředili na „jazykový obraz“, tedy metaforiku a rétoriku, a proto jsme projednávali jiný okruh textů. Těžiště toho, co nás letos zajímalo, je především v textech proroka Izajáše, hlavně v jeho druhé části, tak zvaném Deuteroizaiášovi. To jsou texty dost specifické. Pocházejí z poslední třetiny 6. století a jsou jazykově i rétoricky hodně svérázné, naše téma se v nich dá dobře uchopit. Vloni jsme se věnovali vztahu „Boha Izraele“ a „cizích bohů“ v deuteronomistických textech, to jsou kromě knihy Deuteronomium ještě spisy tzv. Předních proroků (knihy Jozue, Soudců, Samuelovy a Královské).

Evangelická teologická fakulta Univerzity Karlovy je výlučným pořadatelem kolokvia. Jaká je jeho historie a komu je určeno? Je pouze pro badatele nebo na něj mají přístup i studenti a doktorandi?

Ano, kolokvium pořádáme každý rok na Evangelické teologické fakultě, jádro skupiny má kořeny ještě v dobách předlistopadových seminářů. Od roku 1989 pořádáme tato kolokvia na naší Katedře Starého zákona jako pravidelné roční setkání. Mezi tuzemskými i zahraničními kolegy zde jsou i tací, kteří mají za sebou všech 19 ročníků. Každý rok ale přijíždějí i nové tváře. Kolokvium je především pro badatele, chce být platformou rozhovoru, jakýmsi interním seminářem, kde si navzájem prezentujeme výsledky své práce. Je samozřejmě otevřeno také studentům, především doktorandům naší katedry. Ti se i aktivně zapojují do programu svými příspěvky. Vždy tu bývá také několik magisterských studentů, kteří mají o tyto otázky zájem.

Co bude s výsledky kolokvia? Vydáte sborník nebo se jeho příspěvky postupně stanou například učebními texty pro vaše studenty?

Hlavním smyslem je samo setkání, rozhovory a rozmanité formy spolupráce, které se během kolokvia urodí. Některé z příspěvků pak každoročně bývají publikovány v odborných časopisech.

Děkuji za rozhovor.

[o kolokviu a jeho programu](#)

(Marie Kohoutová)